ANALIZA

REZULTATA ANKETE PRIVREDNIH SUBJEKATA
SA PODRUČJA OPĆINE KAKANJ
2018. GODINA

Kakanj, juli, 2018. godina

Uvod
U periodu od 22.05.2018. godine do 30.06.2018. godine provedena je anketa privrednih subjekata s područja općine Kakanj kako bi se došlo do kvantitativnih i kvalitativnih informacija o profilu poduzeća koja posluju u prioritetnim sektorima privrede uključujući osnovni profil poduzeća, informacije o ukupnom plasmanu proizvoda po geografskim oblastima, kao i koja vrsta podrške se očekuje od krovnih javnih institucija, privrednih komora, itd.

Anketa je također imala za cilj da se dobiju informacije o budućim planovima preduzeća, u smislu investicija i zapošljavanja novih kadrova. Dio ankete se odnosio na radnu snagu čiji cilj je bio da se dobiju informacije o trendovima u zapošljavanju te informacije o nedostatku specifičnih profesija i kvalifikacija koja su bitna za razvoj preduzeća.

Poseban dio ankete odnosio se na zadovoljstvo privatnog sektora uslugama općinske administracije i saradnjom sa organima lokalne vlasti. Anketa je dijelom posvećena i ispitivanju zadovoljstva privatnog sektora javnim uslugama i odnosima sa lokalnom upravom.

Svrha ankete
Svrha ankete bila je dobiti povratne informacije od privatnog sektora o setu usluga koje pružaju općinske službe i javna preduzeća koja su u nadležnosti Općine Kakanj. Dobijeni rezultati bit će iskorišteni za poboljšanje kvalitete pruženih usluga prema privatnom sektoru, a u cilju uspostavljanja kvalitetnijeg javno-privatnog dijaloga u općini Kakanj.

Metodologija
U svrhu ove ankete pripremljen je upitnik, koji je upućen na 45 adresa privrednih subjekata, s ciljem da se vrati najmanje 20 odgovora. Preduzeća su razvrstana na mikro, mala, srednja i velika preduzeća.
Anketirana preduzeća su različita po broja stalno zaposlenih (do 1, 3-9, 10-50, 50-249 i preko 250), visini godišnjeg prihoda (do 50.000 KM, 50.000 – 500.000, 500.000 – 1 miliona KM, 1 -2 miliona KM, 2-10 miliona KM i preko 10 miliona KM), po sektora poslovanja i godine osnivanja.

Uzorak
Anketa je rađena na uzorku od 45 predstavnika privatnog sektora od kojih je 24 dostavilo odgovore na upitnik. Očekivani minimalni statistički uzorak bio je 25 popunjenih upitnika, tako da se može smatrati da je anketa usješno provedena. Distribucija upitnika bila je takva da uzima u obzir strukturu i zastupljenost privrednog sektora na području općine Kakanj. Općinu Kakanj karakterizira primarna proizvodnja uglja, cementa i električne energije. Međutim,

kada je u pitanju privatni sektor možemo reći da su razvijene trgovina na veliko i malo, prerađivačka industrija, građevinarstvo, saobraćaj i veze.

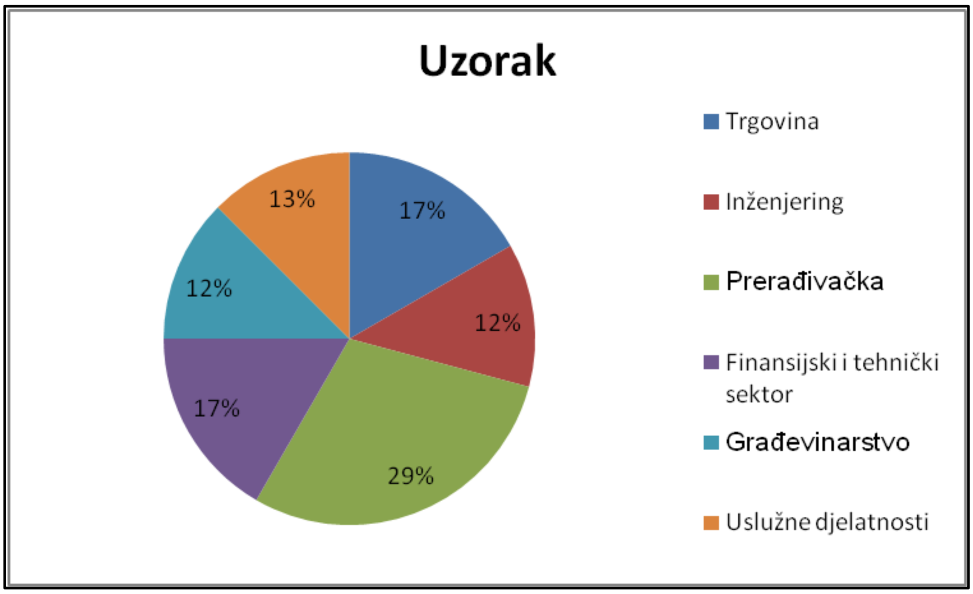

Slika 1. Pregled anketiranih privrednika prema vrsti djelatnosti

OSNOVNE INFORMACIJE O PREDUZEĆIMA/OBRTIMA

Vremenski period od osnivanja preduzeća na uzorku od 24 ispitana predstavnika privatnog sektora podijeljen je na one do 1 godine, 1-3, 3-10 i starije od 10 godina. Prosječna starost anketiranih preduzeća iznosi 13 godina.

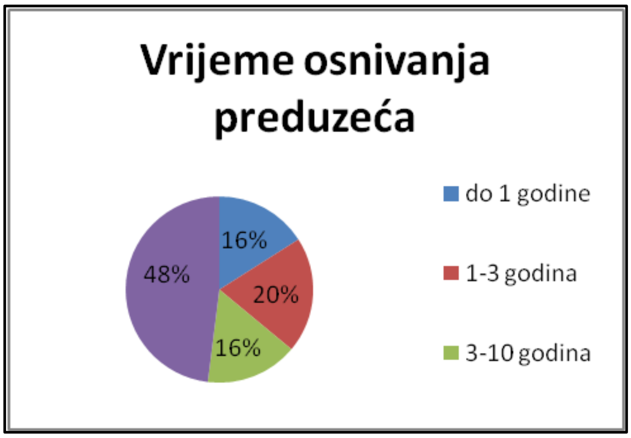

Slika 2. Starost preduzeća

Na pitanje o ukupnom obimu ostvarenog plasmana proizvoda i usluga u 2017. godini odgovorilo je 5 preduzeća odnosno 20,83 % dok ostale firme nisu dale odgovor. Ukupan obim ostvarenog plasmana u 2017. godinu iznosio je 16.182.741,00 KM što u prosjeku predstavlja 4.045.685,25 KM po preduzeću.

Firme su svoje proizvode najviše plasirali potrošačima u Bosni i Hercegovini u iznosu od 96,33 % dok su ostalih 3,66 % plasirali u zemlje regije, EU i ostale zemlje u svijetu. Anketirana preduzeća svoje proizvode u BiH najviše plasiraju na lokalnom tržištu u okviru općine Kakanj, što procentualno iznosi 51,74 % dok 44,59 % spada na plasiranje proizvoda u druge dijelove BiH. Prema potrošačima preduzeća su zemljama regije preduzeća su ostvarila plasman od 3,39 % , a u EU ili drugim svjetskim zemljama plasman od 0,27%.

RADNA SNAGA

Na pitanje o problemu sa nedostatkom specifičnih profesija i kvalifikacija koje su bitne za razvoj preduzeća, 7 firmi odnosno njih 29,2 % odgovorilo je sa „DA“ dok je 10 odnosno 41,6 % odgovorilo sa „NE“. Ostalih 7 odnosno 29,2 % ispitanih privrednika za sada nema nedostatka specifičnih profesija i kvalifikacija ali očekuju u bliskoj budućnosti.
Profili radne snage koji će u budućnosti biti potrebni preduzećima predstavljeni su na slici 3.

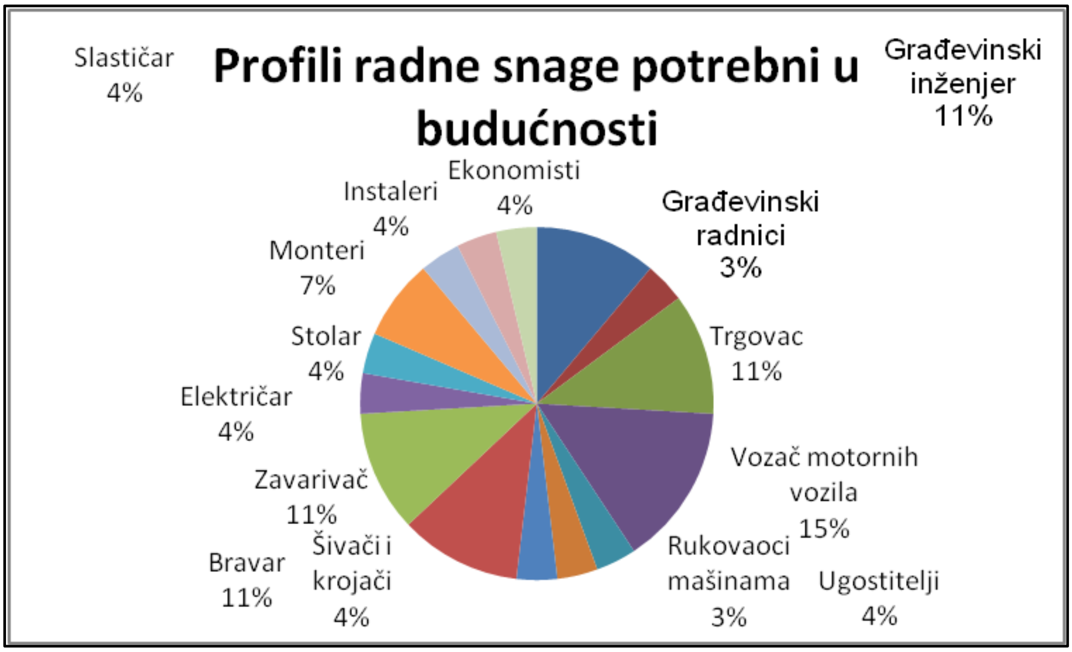

Slika 3. Pregled profila radne snage potrebne u budućnosti koje su firme navele ne uzimajući u obzir broj radnih mjesta

INVESTICIJE I INVESTICIONI PLANOVI

Ovaj dio ankete ispituje investicije i investicione planove preduzeća u svrhu proširivanja proizvodnih kapaciteta, zapošljavanja novih radnika ili planiranja proširenja na druga mjesta izvan grada, u inostranstvu.

Od 24 anketirana privrednika njih 9 odnosno 37,5 % zakupljuje prostorije u kojima rade a ostalih 16 odnosno 62,5 % su vlasnici prostorija.

Za 17 preduzeća odnosno 70,8 % ispitanika, imovina koju u općini posjeduju ili zakupljuju je dovoljno velika i omogućava im proširenje poslovnih i proizvodnih prostorija dok je 29,2 % privrednika mišljenja da ne raspolažu imovinom koja bi im omogućila proširenje poslovnih i proizvodnih kapaciteta.

pitanje „Da li planirate investicije u cilju povećanja prozvodnje (proširenja usluga) u ovoj općini“, 12 preduzeća ili 50 % odabralo je odgovor „NE“ , 5 ili 20,83 % odabralo je odgovor „DA“ i 7 ili 29,17 % preduzeća razmatraju mogućnost investiranja.Na

Planirane investicije anketiranih predstavnika privrednog sektora do kraja 2020. godine iznosi ukupno 2.260.000,000 KM. Od 24 ispitanika koji su naveli da će u bliskoj budućnosti investirati, njih 10 je navelo iznos planirane investicije. Prosječna investicija do kraja 2020. godine po preduzeću iznosi 226.000,000 KM. Osim proširenja proizvodnih kapaciteta navedenim ulaganjima su predviđena i otvaranja novih radnih mjesta, tj. 89 do 2020. godine.

Proširenje na druga mjesta izvan općine planira 5 privrednika, 12 ispitanika ne planira proširenje van općine Kakanj, dok njih 7 razmatra mogućnost.

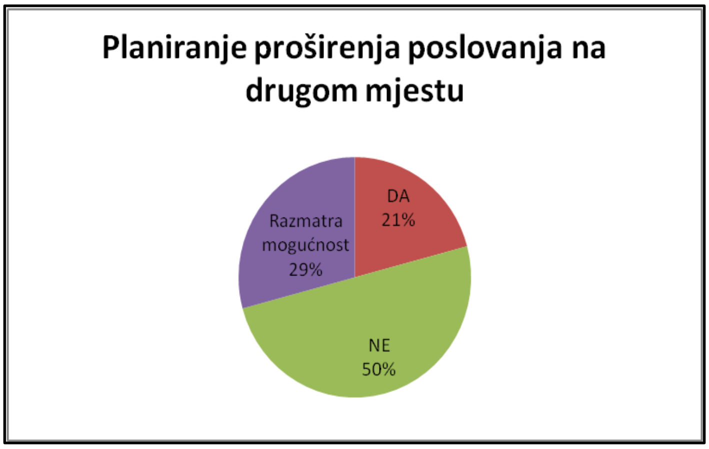

Slika 4. Planovi za proširenje poslovanje na drugom mjestu (van općine Kakanj)

JAVNE USLUGE I ODNOSI SA LOKALNOM UPRAVOM

Na pitanje „Kojim od sljedećih faktora niste zadovoljni?”, anketirani ispitanici su imali mogućnost odabira ne više od četiri ponuđena odgovora.

Odgovore na pitanja iz ankete predstavili smo na sljedećem grafikonu:

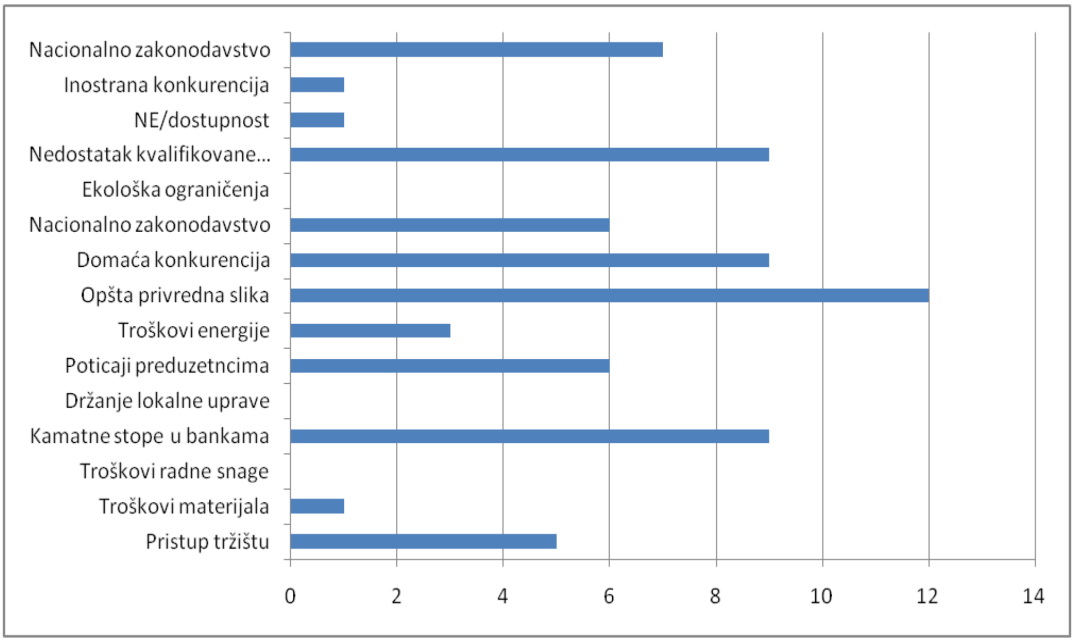

Slika 5. Pregled faktora sa kojima ispitanici nisu bili zadovoljni

Kao četiri najkritičnija faktora izabrani su: opšta privredna slika, nedostatak kvalifikovane radne snage, kamatne stope u bankama i domaća konkurencija.

Na prvom mjestu se nalaze opšta privredna slika koju je odabralo 50 % ispitanika. Dalje slijedi nedostatak kvalifikovane radne snage, kamatne stope u bankama i domaća konkurencija i svaku od njih je odabralo 37,5 % anketiranih ispitanika.

Kao zaključak se može izvući da Općina Kakanj mora da bolje sarađuje sa privrednicima i obrazovnim institucijama, što će dovesti do smanjenja nedostatka kvalifikovane radne snage, a samim tim poboljšava se opšta privredna slika. Treći krizni faktor su kamatne stope u bankama, ali Općina Kakanj već radi na poboljšanju istog jer se iz Budžeta Općine Kakanj kroz programe podsticaja izdvajaju podsticajna sredstava za poduzetnike i obrtnike s područja općine Kakanj za regresiranje kamata po kreditima odobrenim u komercijalnim bankama (Općina refundira kamate za cijeli otplatni period, pojedinačno za svaku godinu).

Na pitanje o nezadovoljstvu zakonskih propisa na različitim nivoima vlasti, odgovori privatnog sektora su prikazani na slici broj 6.

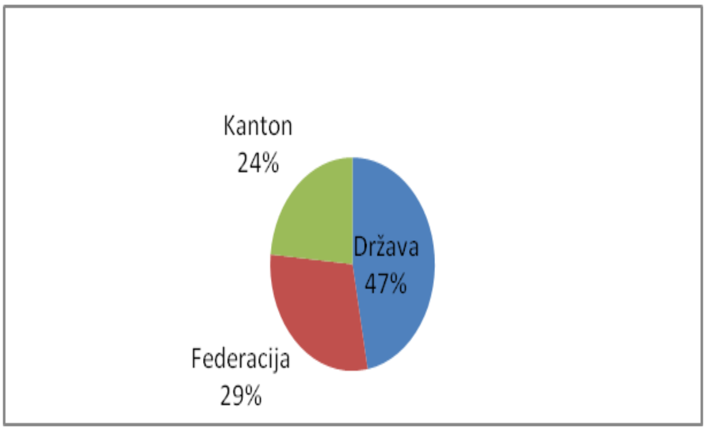

Slika 6. Pregled nivoa nezadovoljstva zakonskim propisima na različitim nivoima

Obrazloženja nezadovoljstva privrednika su: nedostatak dugoročnih razvojnih planova, neusklađenost federalnih i kantonalnih zakona, veliki iznosi parafiskalnih nameta, zahtjevne procedure prikupljanja odobrenja, vrijeme izdavanja odobrenja i sl.

Zapažanje :
Zakonski propisi na svim nivoima su neusklađeni što komplicira njihovu primjenu, opterećujući su za privredu a ne potiču razvoj i ne postoje efikasne mjere za sprovođenje istih.

Anketom je privatnom sektoru postavljeno pitanje vezano za kvalitet javnih/komunalnih usluga u općini Kakanj?

Odgovor je predstavljen na slici 7.

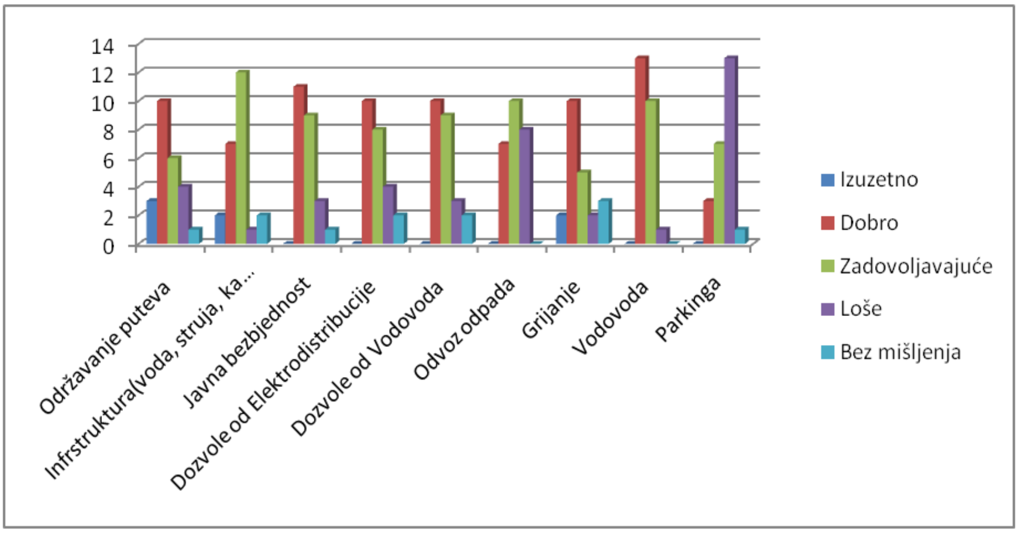

Slika 7. Pregled kvaliteta komunalnih usluga

Najkritičnije stavke su parking i odvoz otpada. 54,2 % anketiranih ispitanih je kao „loše“ označilo parking, dok je njih 33,33 % kao loše označilo odvoz otpada. Ostale komunalne usluge su u manjim procentima označeni sa negativnim ocjenama.

Od 24 predstavnika privatnog sektora na pitanje o mišljenju vezano za kvalitet komunalne usluge, njih 1,7 % je dalo ocjenu „Izuzetno“, 37,5 % ocjenu „Dobro“, 29,8% smatraju da komunalne usluge „Zadovoljavaju“, 18,05 % „Loše“ i 5,54 % je bilo bez mišljenja, dok su za cijene komunalnih usluge izjasnili kako je prikazano na sljedećoj slici:

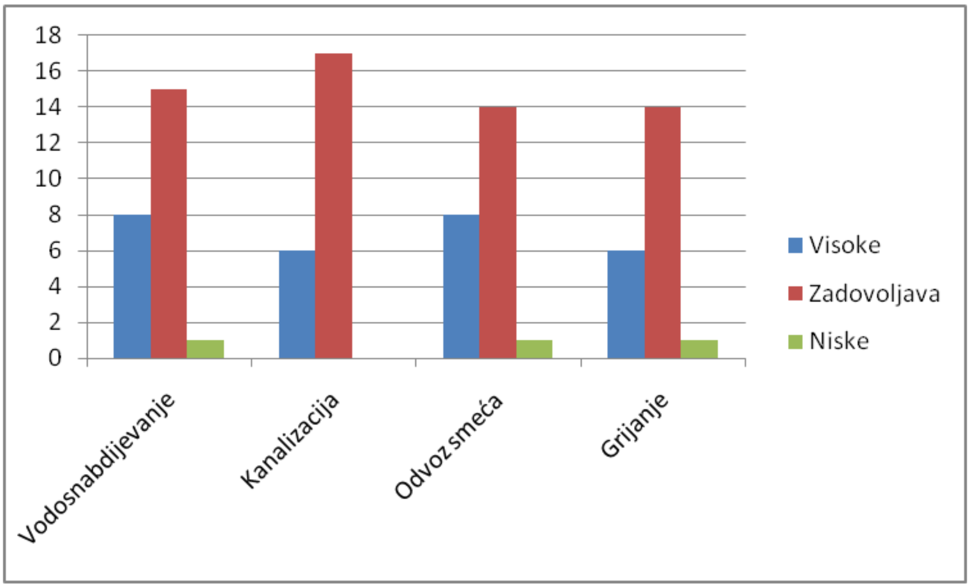

Slika 8. Pregled nivoa zadovoljostva cijenama komunalnih usluga

Zapažanje :
Privatni sektor je relativno zadovoljan pruženim komunalnim uslugama što je vidljivo iz prosječnih ocjena pojedinih usluga. Bez obzira na srednje zadovoljstvo pruženim uslugama, u ovom području postoji mnogo prostora za poboljšanje i napredak, kroz dijalog privatnog i javnog sektora.

Na pitanje kako ocjenjujete kapitalna ulaganja u pružanje javnih usluga u Općini Kakanj odgovoreno je na sljedeći način:

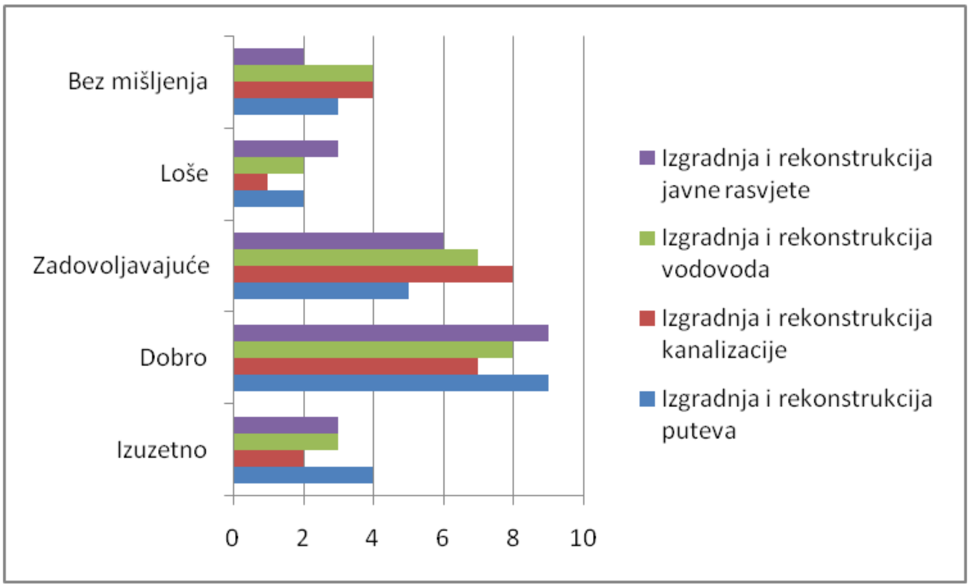

Slika 9. Pregled ocjenjivanja kapitalnih ulaganja u pružanje javnih usluga

“Da li imate prijedlog koje investicije povećati u cilju kvalitetnijeg pružanje javnih usluga u općini Kakanj”?

Prijedlozi anketiranih ispitanika su sljedeći:

1. Izgradnju i rekonstrukcija lokalnih i nekategorisanih puteva
2. Izgradnja i rekonstrukcija kanalizacione mreže
3. Uvođenje rasvjete u prigradskim i seoskim područjima
4. Proširenje mreže daljinskog grijanja
5. Sanacija deponije otpada

Na pitanje „Da li je vaše poduzeće/ obrt u poslednjih 12 mjeseci poslovalo sa lokalnom samoupravom“ privrednici, njih 50% navela je da je poslovalo sa lokalnom samoupravom, dok je 50% kao odgovor navelo „NE“.

Kao najčešće odgovor u poslovanju sa lokalnom samoupravom naveli su da je to bila saradnja u isporuci roba/pružanju usluga, te da su bili korisnici općinski podsticajnih projekta za razvoj poduzetništva i obrta.

„U domenu podrške poduzetnicima i razvoju poduzetništva na šta, po Vašem mišljenju, treba Općina da stavi akcenat u budućem periodu?

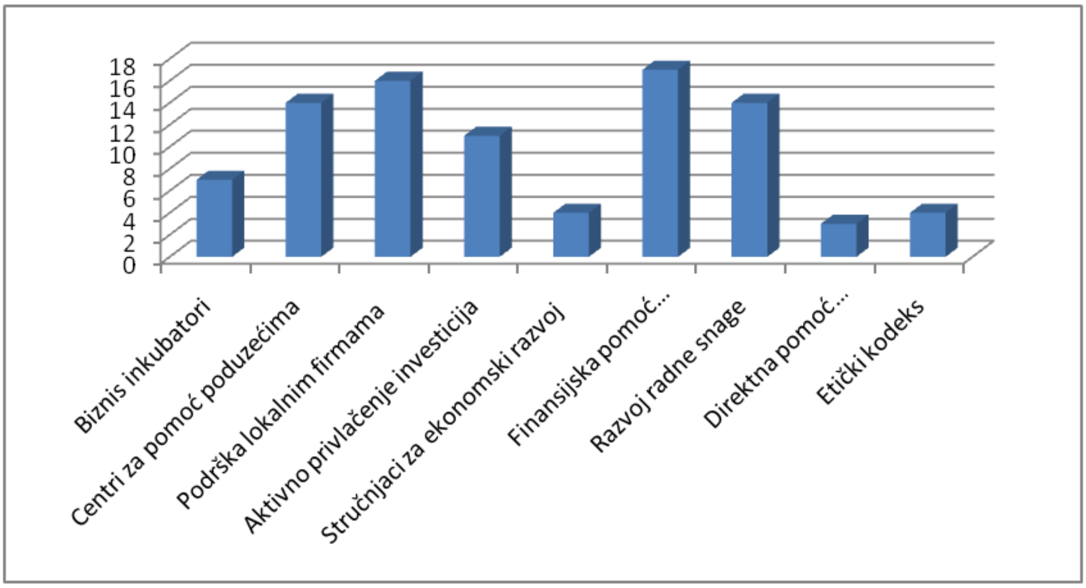

Slika 10. Mišljenje privrednika u domenu buduće podrške od strane Općine

Najviše ispitanih privrednika je izjavilo da u narednom periodu Općina treba da stavi akcenat na finansijsku pomoć preduzećima. Od ukupno 24 privrednika njih 17 odnosno 70,83 % je između ostalih ponuđenih odgovora smatralo da je finansijska pomoć najveći prioritet.
Na drugom mjestu nalazi se podrška lokalnim firmama gdje 66,66 % ispitanih predstavnika smatra ovu stavku kao prioritetnu. Dalje slijedi razvoj radne snage i centri za pomoć preduzećima sa 58,33 %. Na petom mjestu sa 45,83 % je aktivno privlačenje investicija. Ostale ponuđene odgovore privrednici su obilježavali u manjem procentu.

Zapažanje :
Iz prethodnog pitanja se može zaključiti da je najbitniji finansijski aspekt, tj. finansijska pomoć preduzećima i podrška lokalnim firmama. Također postoji potreba privrednika za centrima za pomoć firmama gdje će privatni sektor kao i investitori moći doći do svih informacija na jednom mjestu te tako poboljšati komunikaciju sa lokalnom samoupravom.

Na pitanje „Da li ste (kao predstavnik poduzeća/obrta) ikada ostvarili profesionalni kontakt sa dole navedenim osobama ili organizacijama? Ako je odgovor da, ocijenite saradnju (dobra saradnja, zadovoljavajuća, loša).” odgovor se nalazi u tabeli 1.

		Broj preduzeća koji su odgovorili sa „DA“	% od ukupnog broja anketiranih
1	Načelnik	13	54,2 %
2	Zamjenik /pomoćnik	22	91,7 %
3	Služba za imovinsko-pravne geodetske poslove i katastar nekretnina	12	50,0 %
4	Služba za privredu, urbanizam i zaštitu okoline	23	95,8 %
5	Služba za finansije	13	54,2 %
6	Služba civilne zaštite	7	29,7 %
7	Služba za opću upravu	10	41,6 %
8	Odsjek za inspekcijske poslove	9	37,5 %
9	Zavod za planiranje i izgradnju Općine Kakanj	12	50,0 %
10	Lokalna porezna uprava	22	91,7 %
	Kantonalna porezna uprava	11	45,8 %
11	Udruženje poslodavaca Općine Kakanj	15	62,5 %
12	Biro za zapošljavanje	19	79,2 %
13	Privredna komoraZDK	5	20,8 %
14	Domaći ili inostrani donatori/projekti	1	4,2
15	Kantonalne vlasti	6	25,0 %
16	Federalne vlasti	2	8,3 %
17	Komercijalne banke u Općini	16	33,33 %
18	Razvojna Banka Federacije	3	12,5 %

Tabela 1. Pregled ostvarivanja profesionalnog kontakta sa navedenim osobama i organizacija

Profesionalni kontakt sa vrhom lokalne samouprave tj. načelnikom i zamjenikom / pomoćnikom, predstavnici privrednog sektora koji su anketirati i koji su ostvarili kontakt sa istim ocijenili su dobro

Komunikacija sa ostalim općinskim službama prikazana je na sljedećoj slici:

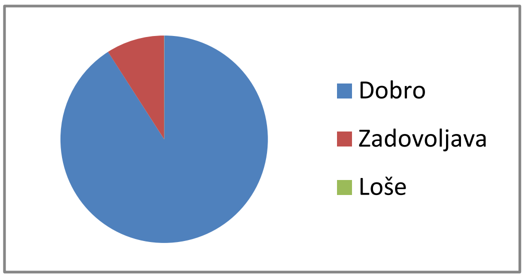

Slika 11. Komunikacija sa ostalih općinskim službama

Zapažanje:
Generalno mišljenje privatnog sektora je da su zadovoljni saradnjom sa lokalnom samoupravom što je vidljivo iz prosječnih ocjena. Ocjene „Dobro“ obilježilo je 89,4 % privatnika, a zadovoljava 10,6 % anketiranih privatnika. Najpozitivnije je ocijenjena Služba za privredu, urbanizam i zaštitu okoline i nije dobila niti jednu negativnu ocjenu.

Saradnju sa ostalim institucijama – Lokalna porezna uprava, Kantonalna porezna uprava, Komercijalne banke u Općini, Privredna komora ZDK-a, kantonalne vlasti, federalne vlasti, Razvojna banka 85,57 ispitanika su označili „Dobro“, „Zadovoljavajuće“ 11,53 % dok je saradnju sa „Loše“ ocijenilo 2,88 % ispitanika.

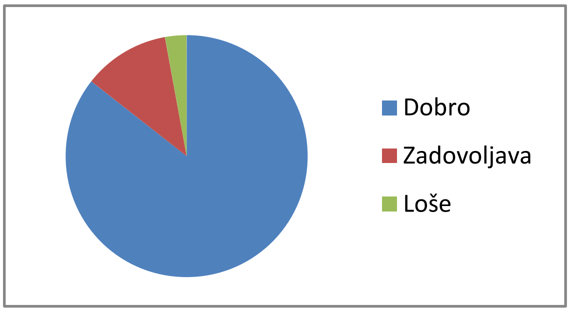

Slika 12. Komunikacija sa ostalim institucijama

Na pitanja o generalnom mišljenju o lokalnoj samoupravi, mišljenju o kvalitetu života u općini Kakanj i mišljenje o općini Kakanj kao mjestu za poslovanje, odgovori su dati na slici 19.

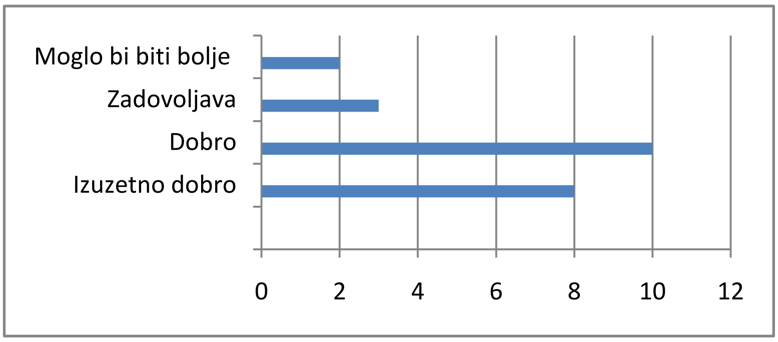

Slika 13.Mišljenje o lokalnoj samoupravi

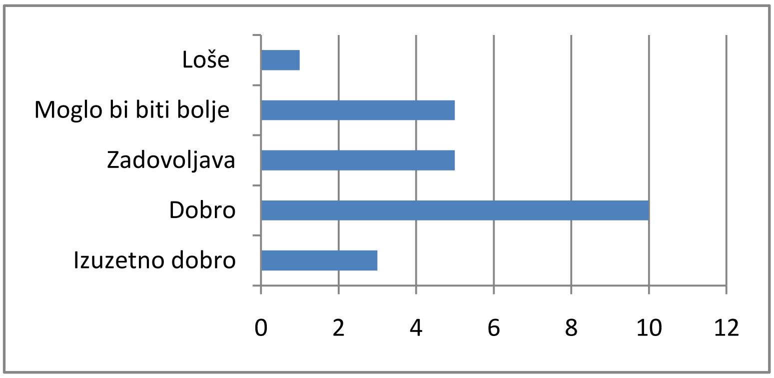

Slika 14. Mišljenje o životu u općini Kakanj

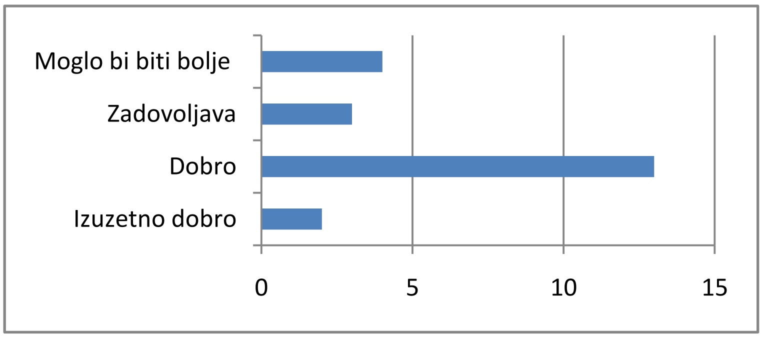

Slika 15. Mišljenje o Općini Kakanj kao mjestu poslovanja

91, 30 ispitanika ocijenili su pozitivnim ocjenom lokalnu samoupravu, dok njih 8,70 smatra da bi moglo biti i bolje. Kada je u pitanju mišljenje o životu u općini Kakanj 75 % ispitanika je dalo pozitivnu ocjenu, njih 20,83 % smatra da bi moglo biti i bolje, dok je njih 4,16 % život u općini Kakanj ocjenilo loše.
Mišljenje o općini Kakanj kao mjestu poslovanja pozitivnom ocjenom ocijenilo je 81,81 % ispitanika, dok njih 18,18 % smatra da bi moglo biti i bolje.

Zapažanje:
Generalno se može zaključiti da su privrednici zadovoljni kvalitetom života u općini Kakanj.

Anketirana preduzeća kao pozitivno za poslovanje u općini Kakanj smatraju: geografski položaj, prirodni resursi, pozitivna poslovna klima, podršku koju Općina nudi poduzetnicima kroz općinske podsticajne programe, volju lokalne samouprave da se poboljša poslovni ambijent i sl.

Kao negativno privrednici smatraju: nelojalnu konkurenciju, lošu stručnu osposobljenost radnika, komplikovane administrativne procedure.

Zadnje pitanje ove ankete se odnosilo na tri najkritičnije prioritetne teme kojima treba Općina da se bavi u narednom periodu. Mišljenje predstavnika privatnog sektora prikazano je na slici 16.

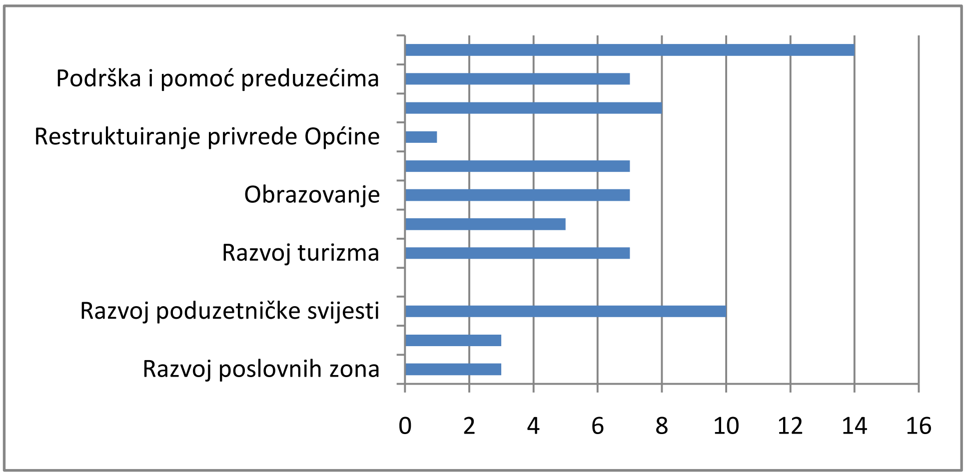

Slika 16. Prikaz dijagrama o najkritičnijim prioritetnim temama

Kao najprioritetnija tema kojom Općina treba da se bavi u narednom periodu je razvoj malih i srednjih preduzeća što je smatralo 54,16 % ispitanika ove ankete. Druga prioritetna tema je razvoj poduzetničke svijesti – 41,66 %, dok je na trećem mjestu privlačenje inostranih investicija putem projekata ili direktnim ulaganjem stranog kapitala, koje je obilježilo njih 33,33 %.

Zaključak

Rezultati ankete dali su zadovoljavajuće rezultate, ali se svakako može konstatovati da ima prostora i za napredak. Iako Općina Kakanj kontinuirano radi na poboljšanju poslovnog ambijenta na području općine Kakanj uvođenjem raznih vrsta pogodnosti za investiranje, te podsticajnih programa, neophodna je intenzivirati komunikaciju lokalne samouprave sa privrednicima u cilju napretka lokalne privrede.

Prioriteti anketiranih ispitanika u poslovanju
Obzirom da je najveći broj anketiranih lokalnih privrednika naveo da Općina u narednom periodu treba treba staviti akcenat na finansijsku pomoć privrednika, a pri tome Općina iz budžeta izdavaja značajna sredstava za podsticaje, mišljenja smo da prilikom izrade Programa podsticaja treba uključiti što veći broj privrednika kako bi dali svoje prijedloge i sugestije i kako bi u konačnici podsticajni projekti bili prilagođeni potrebama poduzetnika i obrtnika sa područja općine Kakanj.

Također, privrednici su kroz pitanja ankete često navodili nedostatak kvalifikovane radne snage. Ovdje je bitno navesti da Općina kroz programe podsticaja realizuje projekat stručnog osobosobljavanja, ali bi narednom periodu trebalo poboljšati sarađu sa privrednicima i obrazovnim institucijama, što bi moglo dovesti do smanjenja nedostatka kvalifikovane radne snage, a samim tim do poboljšanja opšte privredne slike.

Iako smo u proteklom periodu osigurali brojne pogodnnosti za investitore što je po našem mišljenju rezultiralo jačanjem poduzetničke inicijative u Kaknju, u narednom periodu treba osigurati imidž lokalne zajednice kao sredine koja harmonično živi i u kojoj se vrijedno radi.

OPĆINA KAKANJ
Služba za privredu, urbanizam i zaštitu okoline